

творчих робіт, фото витворів декоративно-прикладного мистецтва з художніх музеїв, виставок, конкурсів тощо).

Висновки. Проведене дослідження дозволило виявити співвідношення вербальних та невербальних методів навчання, використання яких в умовах викладання фахових дисциплін сприяє якісному засвоєнню спеціальних знань, що безпосередньо впливає на процес становлення майбутнього художника-педагога.

Перспективи подальших досліджень. Актуальність проблеми для системи художньо-педагогічної освіти передбачає продовження дослідження, а отримані результати – перевірки і впровадження у навчальний процес.

Література

1. Архейм Р. Искусство и визуальное восприятие. – М.: Прогресс, 1974. – 364 с.
2. Беспалов Б. И. Действие. Психологические механизмы визуального мышления. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1984. – 189 с.
3. Брушлинский А. В. О мышлении и его развитии // Хрестоматия по возрастной и педагогической психологии. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1981. – 304 с. – С. 214
4. Бутенко В. Г. Педагогічні умови ефективного використання художнього середовища в естетичному вихованні школярів // Актуальні проблеми дошкільної та початкової освіти в сучасних умовах: Збірник наукових праць. – Херсон, ХДУ, 2004. – С. 36-38.
5. Макаренко А. С. Вибрані педагогічні твори. Статті, лекції, виступи. – Харків: Радянська школа, 1947. – 281 с. – С. 111.
6. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка. Навчальний посібник. 3-є видання, доповнене, 2001. – 608 с. – С. 303-309.
7. Хрестоматия по возрастной и педагогической психологии. Работы советских психологов периода 1946-1980 гг. / Под ред. И. И. Ильева, В. Я. Ляудис /. – М.: Изд-во Московского университета, 1981. – 304 с. – С. 290-291.

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ЯК ПРІОРИТЕТНА ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Зенькович Ю. О.,

Криворізький державний педагогічний університет

Анотація. У статті розглядається проблема ціннісної компетентності в умовах навчання вищої школи. Дається аналіз понять компетентність, компетенції.

Ключові слова: компетентність, ціннісні компетенції.

Анотація. В статье рассматривается проблема ценностной компетентности в условиях обучения высшей школы. Дается анализ понятий компетентность, компетенции.

Ключевые слова: компетентность, ценностные компетенции.

Annotation. The article deals with formation problem of the value competence under circumstances of higher school educational establishments. The analysis of the value competence as a notion has been given.

Keywords: competence, valued jurisdictions.

Постановка проблеми. Загальна ситуація, що склалася в сучасній освіті, обумовлює розчарування молоді в цінностях старшого покоління, виховує в них пасивність, ниглізм, моральну байдужість, що часто призводить навіть до проявів агресії, створюючи труднощі в освоєнні ними ціннісних компетенцій. У подоланні даної проблеми велика роль приділяється усім соціальним інститутам. Вирішення даної проблеми визначає нові орієнтири у модернізації та конструюванні освітньо-виховного процесу вищої школи. Це передбачає створення національної системи освіти, збереження досягнень минулого в той же час приведення її у відповідність з сучасними соціально-економічними вимогами ХХІ ст., зміцнення і розвиток демократизації суспільства. Основним виміром подальшого прогресу стає розвиток особистості, людський розвиток і саме освіта стає його загальнонаціональним пріоритетом.

Робота виконана у контексті програм НДР Криворізького державного педагогічного університету.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Останнім часом все більше уваги приділяється дослідженню та розробці поняття компетенції, компетентнісного підходу в сучасній освіті (компетентісно орієнтованої освіти) як пріоритетному напрямку. Над даною проблемою працюють відомі російські науковці В. Красевський, А. Хуторський, І. Зімня, С. Шишов, В. Кальней. В нашій країні над розробкою та запровадженням компетентнісного підходу працюють такі вчені як О. Овчарук, О. Савченко, І. Тараненко, Л. Паранденко, О. Локшина, І. Єрмаков та ін. Цей термін прийшов до нас із зарубіжної науки, де він досліджується і розкривається протягом останніх десятиліть (вченими, міжнародними організаціями, що сьогодні працюють у сфері освіти – ЮНЕСКО, ЮНІСЕФ, ПРООН, Міжнародна комісія Ради Європи, експерти країн Європейського Союзу, Міжнародний департамент стандартів, Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) тощо). Компетентнісний підхід

було проголошено пріоритетним напрямком стратегії розвитку освіти в Російській федерації (прийнятий документ “Стратегії модернізації змісту загальної освіти”).

Мета статті. Метою роботи є визначення поняття компетентність стосовно підготовки майбутніх вчителів творчо-педагогічних спеціальностей.

Результати дослідження. Перед вищою школою, у період розвитку незалежної України, постає нове відповідальне завдання – передати до компетенції студентів низку важливих питань щодо навчання та навчальних дисциплін, що сприятиме зростанню інтелектуального та духовного потенціалу, розвитку самостійності, ініціативності, відповідальності, щоб випускники повною мірою відповідали високим критеріям підготовки нової генерації спеціалістів сучасного періоду – з високим рівнем компетентності, які будуть здатні забезпечити розвиток суспільства на демократичних засадах. Так сьогодні здобуття знань набуває не лише особистісного, а й загальнодержавного, загальнонародського значення.

Таким чином, на сьогодні завданням вищої школи України є постійний пошук якісно нових форм, засобів органічного поєднання підготовки спеціалістів і виховання з формуванням ціннісних компетенцій у процесі фахової підготовки, зокрема у майбутніх вчителів образотворчого мистецтва.

Зважаючи на те, що поняття “компетентність” є системним утворенням, можна виокремити такий підхід, запропонований відомим британським психологом Дж. Равеном. На його переконання, компетентність — це специфічна здібність, необхідна для ефективного виконання конкретної дії в конкретній предметній сфері, яка охоплює фахові знання, предметні навички, способи мислення, а також розуміння відповідальності за свої дії [4, 6].

Отже, відправним моментом визначення поняття, на нашу думку, може стати інтегрований комплексний підхід, який має спиратися на теорії професійної компетентності, розроблені відомими науковцями з проблем професійної підготовки вчителя В. О. Сластьоніним, С. М. Шияновим та А. К. Марковою. Структура професійної компетентності педагога розкривається В. О. Сластьоніним і

С. М. Шияновим через педагогічні вміння, а саме поняття "компетентність" визначає єдність теоретичної і практичної готовності вчителя до здійснення педагогічної діяльності [5, 40-41].

Процесуально-особистісний підхід до компетентності, розроблений А. К. Марковою, розрахований не лише на результативність професійно-компетентної праці вчителя, а й передбачає компетентність як співвідношення в реальній праці професійних знань і вмінь, професійної позиції та психологічних якостей особистості [7, 113-126]. Узагальнено компетентність розглядається А. К. Марковою як індивідуальна характеристика ступеня відповідності праці вимогам професії. "Професійно компетентною є така праця вчителя, в якій на достатньо високому рівні здійснюються педагогічна діяльність, педагогічне спілкування, реалізується особистість вчителя і досягаються результати навчання та виховання школярів" [7, 8].

Основні сфери діяльності вчителя в структурі професійної компетентності А. К. Маркова аналізує через такі складові:

- а) професійні (об'єктивно необхідні) психологічні і педагогічні знання;
- б) професійні (об'єктивно необхідні) педагогічні вміння;
- в) професійні психологічні позиції, установки вчителя, яких вимагає педагогічна професія;
- г) особистісні якості [7, 7-8].

При цьому вона підкреслює, що питома вага окремих складових професійної компетентності може бути нерівноцінною. Пріоритетними, з позиції вченого, є ті складові професійної компетентності, які свідчать про результати педагогічної праці.

Здійснюючи понятійне порівняння термінів "професіоналізм" і "компетентність", вона наголошує, що людина може бути професіоналом у своїй сфері, але не бути компетентною у вирішенні всіх професійних питань. Тому доцільно вивчати окремі сторони професійної компетентності фахівця, серед яких етична має переважаче значення [5, 34], оскільки передусім моральні цінності й установки визначають мету, стратегію і тактику педагогічної дії.

Для нашого дослідження особливо важливими є висновки А. К. Маркової стосовно того, що домінуючим блоком професійної компетентності вчителя є такі системні характеристики:

- мотивація (спрямованість особистості та її види);
- якості (педагогічні здібності, характер і його риси, психологічні стани и професи);
- інтегральні характеристики особистості (педагогічна самосвідомість, індивідуальний стиль, креативність) [7, 41].

Нами було проведено анкетування студентів II, III та IV курсів факультету мистецтв (спеціальність “образотворче мистецтво”) КДПУ м. Кривого Рогу з метою визначення рівня знань понять “компетентність”, “компетенції”, “ціннісні компетенції” та їх складових. Результати показали, що більшість студентів під ціннісними компетенціями розуміють знання свого предмету (основи образотворчої грамоти, дизайну тощо), ігноруючи знання педагогічних дисциплін (загальної педагогіки, історії педагогіки тощо). Останні в той же час на наш погляд складають основу професіоналізму майбутнього вчителя образотворчого мистецтва. Інші взагалі не розуміють даного поняття “ціннісні компетенції” і не можуть сформулювати свою думку щодо відповіді на запропоноване питання.

Висновки. Проведений аналіз опитування студентів доводить, що проблема ціннісних компетенцій майбутніх вчителів образотворчого мистецтва, зокрема у процесі їх фахової підготовки, потребує більш повного розкриття.

Перспективи подальших досліджень у даному напрямку. Проблемі формування ціннісних компетенцій як складової ключових компетентностей майбутніх вчителів приділено ще недостатньо уваги в українському освітньому просторі. Необхідність конкретизації понять (компетентності, ключові компетентності, компетенції як їх складової частини), відповідей на такі питання: чи необхідні загальні критерії при вивченні проблеми компетентностей, коли представники різних наук бачать їх по-різному; як можна описати та теоретично обґрунтувати ключові компетентності і як вони пов’язані одна з одною; що в себе повинна включати методика вимірювання рівнів компетентності учнів, студентів, взагалі населення країни тощо. Актуальність та недостатня

розробка даної проблеми обумовлюють напрямок нашого подальшого дослідження (процес формування ціннісних компетенцій майбутніх вчителів образотворчого мистецтва; педагогічні умови формування ціннісних компетенцій майбутніх вчителів образотворчого мистецтва у процесі фахової підготовки).

Література

1. Зимняя И. Ключевые компетентности. – Высшее образование. 2003, № 5.
2. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / Під заг. ред. О. В. Овчарук. – К.: "К. І. С.", 2004. – 112 с.
3. Краєвський В. В., Хуторської Л. В. Предметное и общепредметное в образовательных стандартах // Педагогика. – 2003. – № 3. – С. 3-10.
4. Равен Дж. Педагогическое тестирование: Проблемы, заблуждения, перспективы / Пер. с англ. – М., 2001. – 142 с.
5. Сластенин В. А. Формирование личности советской школы в процессе профессиональной подготовки. – М.: Просвещение, 1976. – 160 с.
6. Стратегия модернизации содержания общего образования. Материалы для разработки документов по обновлению общего образования. – М., 2001. – С. 12-13.
7. Хоружа Л. Л. Етична компетентність майбутнього вчителя початкових класів: Теорія і практика. – К.: Преса України, 2003. – 320 с.

ДИДАКТИЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК ВОКАЛЬНОГО МОВЛЕННЯ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ МУЗИКИ

Косяк Л. І., *

Криворізький державний педагогічний університет

Анотація. В статті розглядається проблема формування навичок вокального мовлення у молодших школярів на уроках музики, ефективне вирішення якої потребує певних дидактичних умов. Серед таких умов автор вважає пріоритетними: озброєння учнів знаннями, вміннями і навичками з основ вокальної культури; застосування інтонаційно-фонопедичних вправ за методикою В. В. Ємельянова; систематичність, поступовість та цілеспрямованість роботи щодо формування навичок вокального мовлення у молодших школярів.

Ключові слова: дидактичні умови, навички вокального мовлення, голосоутворення, фонопедичні вправи, фонопедичний метод.

Аннотация. Косяк Л. И. В статье рассматривается проблема формирования навыков вокальной речи у младших школьников на уроках музыки, эффективное решение которой требует определенных дидактических условий. Среди таких